

V rámci pravidelného cyklu článků věnovaných problematice ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí přinášíme třetí téma v tomto školním roce – improvizované ukrytí a improvizovaná ochrana. Věříme, že vyučující informace využijí jako vhodnou doplňkovou pomůcku k plánování a realizaci výuky.

V předcházejícím článku jsme vás mimo jiné seznámili s varovným signálem Všeobecná výstraha a základními zásadami chování, po jeho zaznění. Nyní na toto téma navážeme improvizovaným ukrytím a improvizovanou ochranou osob.

S rozvojem chemického průmyslu od 2. pol. 20. století došlo ke zvýšení počtu havárií v průmyslových zařízeních nebo při přepravě, které mají za následek únik nebezpečných látek. Tyto havárie ohrožují životy a zdraví osob, životní prostředí a majetek a jsou jednou z možných příčin, proč je spuštěn varovný signál Všeobecná výstraha.

Pokud k takové havárii dojde, je třeba se neprodleně ukryt do nejbližší budovy a využít tak přirozených ochranných vlastností stavby. Úkryt je třeba hledat v co nejvyšším patře, protože většina nebezpečných chemických látek jsou těžší než vzduch a šíří se při zemi. Vhodná je místnost na odvrácené straně od místa havárie. Důležité je zavřít okna, dveře a dobře je utěsnit, nezapomenout vypnout klimatizaci a další větrací systémy. Dále sledovat televizní nebo rozhlasové zpravodajství, hlášení místního rozhlasu či jiné zdroje informování obyvatel.

V dřívějších dobách, zejména v období „studené války“ byly budovány stálé úkryty. Ty by k ukrytí obyvatelstva dnes sloužily v případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. V současné době se takové úkryty vzhledem ke změně mezinárodní politické situace a zároveň finanční náročnosti více nestaví. Je důležité naučit se využívat v případě nebezpečí úkryty improvizované.

Může nastat i situace, že bude zapotřebí přesunout se jinam do bezpečí, že bude nutné uniknout nebo překonat zamořený prostor. V tomto případě je jako nejlepší ochrana použití improvizovaných prostředků ochrany dýchacích cest a povrchu těla. Je důležité naučit se ochránit co nejjednoduššími prostředky co nejrychleji – „tady a teď“.

Základním principem improvizované ochrany je využití vhodných oděvních součástí, které jsou k dispozici v každé domácnosti a pomocí kterých je možné chránit jak dýchací cesty, tak celý povrch těla. Ten musí být zcela zakryt, žádné místo nesmí zůstat nepokryté a všechny ochranné prostředky je nutno co nejlépe utěsnit (k dosažení vyšších ochranných účinků je vhodné kombinovat více ochranných prostředků nebo použít oděvu v několika vrstvách a dodržet princip překrývání spodních vrstev těmi vrchními).

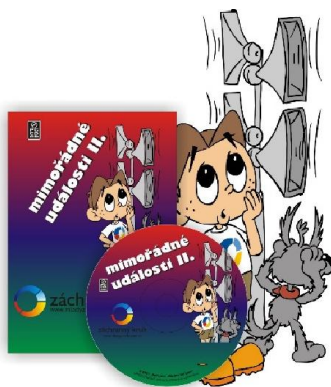
Ochrana hlavy: čepice, šátky a šály, přes které je vhodné přetáhnout kapuci (případně nasadit ochranné přilby např. motocyklové, lyžařské, které chrání hlavu i před padajícími předměty).

Ochrana obličeje a očí: zvláštní pozornost je nutné věnovat ochraně úst a nosu, které jsou vstupní branou dýchacích cest. Nejvhodnější způsob je překrytí úst a nosu složeným kusem flanelové látky či froté ručníkem, mírně navlhčeným ve vodě a upevněným šátkem či šálou. K improvizované ochraně očí jsou nejvhodnější brýle uzavřeného typu - potápěčské, plavecké, lyžařské, motocyklové (u některých je nutné přelepit větrací průduchy lepicí páskou).

Ochrana trupu: dlouhé zimní kabáty, bundy, kalhoty, kombinézy, sportovní soupravy apod. Každý druh oděvu poskytuje určitou míru ochrany, přičemž větší počet vrstev ji zvyšuje. Použité ochranné oděvy je nutné dostatečně utěsnit u krku, rukávů a nohavic. U krku lze k utěsnění použít šálu nebo šátek, který se omotá přes zvednutý límec. Bunda je nutné utěsnit v pase, nejlépe pomocí opasku. Netěsné zapínání a různé nežádoucí trhliny v oděvu je nutné

přelepit lepicí páskou. Ke všem ochranným oděvům je vhodné použít pláštěnku nebo plášť do deště. V případě, že pláštěnka není k dispozici, lze ji nahradit příkrývkou, dekou či plachtou přehozenou přes hlavu.

Ochrana rukou a nohou: pryžové nebo kožené rukavice, rukávy je třeba utěsnit, případné nechráněné místo mezi rukavicí a rukávem ovinout šálou, šátkem, igelitem apod. Nejsou-li k dispozici žádné rukavice, ovinout ruce látkou, šátkem apod., aby byly alespoň krátkodobě chráněny a nepřišly do přímého styku se škodlivými látkami. Pro ochranu nohou jsou nejvhodnější pryžové a kožené holínky, kozačky, kožené vysoké boty. Opět dbát, aby mezi nohavicí a botou nezůstalo nechráněné místo. Nohavici přesahující přes botu u dolního okraje převázat provázkem.

Na tomto odkaze (<http://www.zachranny-kruh.cz/proskoly/interaktivni-vzdelavaci-kurzy/mimoradne-udalosti-ii.html>) je ke stažení zdarma animovaný multimediální kurz pro 2. stupeň ZŠ Mimořádné události II. Je zde kapitola věnována ukrytí a prostředkům improvizované ochrany. V databázi je dále umístěna řada vhodných obrázků a také projektové vyučování k této problematice.

Volně ke stažení je také krátký videoklip z cyklu Štěstí přeje připraveným s názvem Improvizovaná ochrana (<http://www.tvhasici.cz/stesti-preje-pripravenym.php?id=2>).

Začlenění této problematiky v RVP ZV:

Člověk a zdraví: 2. období ČJS-5-5-04 uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události + ČJS-5-5-04p + učivo (mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená – postup v případě ohrožení, varovný signál, evakuace, zkouška sirén; požáry - příčiny a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru; integrovaný záchranný systém).

Člověk a příroda – Chemie - Pozorování, pokus a bezpečnost práce CH-9-1-03 objasní nejefektivnější jednání v modelových příkladech havárie s únikem nebezpečných látek + učivo mimořádné události – havárie chemických provozů, úniky nebezpečných látek.

Důležité pro 2 stupeň ZŠ:

- Žák ví, jak zní varovný signál Všeobecná výstraha;
- Žák ví, co znamená improvizované ukrytí;
- Žák zná základní principy improvizované ochrany;
- Žák chápe, že při havárii s nebezpečnými chemickými látkami mohou být ohroženy životy či zdraví osob, zvířat, životní prostředí a majetek, a proto se v jejich blízkosti nikdy nezdržuje.

Za vaši zpětnou vazbu budeme velmi rádi, prosím neváhejte se na nás obrátit, odpovíme na vaše případné dotazy či připomínky.

Autor:

kpt. Mgr. Martina Talichová

Odbor ochrany obyvatelstva a krizového řízení - oddělení instruktáží a školení

MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

E-mail: martina.talichova@grh.izscr.cz

www.hzscr.cz